

ERGENS

Joke van Leeuwen

Querido

(door Karolien Vermeulen)

OVER DE MAKER

Joke van Leeuwen (1952), geboren in Nederland en de laatste jaren woonachtig in Antwerpen, heeft doorheen de jaren een mooi oeuvre opgebouwd met een herkenbare beeldtaal en schrijfstijl. Aanvankelijk werkte ze vooral voor kinderen (bekende werken: *Een huis met zeven kamers* en *Iep*), maar intussen schrijft ze ook voor volwassenen (bijv. *Feest van het begin*). Haar werk is meermaals bekroond en veelvuldig vertaald.

1. VERHAAL

Tips vooraf!

1. Laat de vergadering op een andere locatie doorgaan. Bijv. een koffielokaal, een bureau van iemand, het archief, etc. (indien in de bib / school) of de badkamer, de slaapkamer (indien bij iemand thuis).

- Wat vinden de juryleden van de nieuwe locatie?
- Weten ze waar ze zijn?
- Waarom denken ze dat ze daar zijn en niet op de gebruikelijke locatie?

2. Het boek draagt de korte titel *Ergens*. Je kan de juryleden voordat ze het boek lezen kort laten opschrijven wat ze van het boek verwachten, enkel op basis van de titel en voorkaft.

- Waar is 'ergens' volgens hen?
- Wat zal daar gebeuren?
- Vinden ze dit een goede titel voor een boek? Met andere woorden, is het een prikkelende titel die hen nieuwsgierig maakt of vinden ze hem eerder te vaag en haken ze af?

Daarna kan je overgaan op het bespreken van het boek, startend met de titel.

Titel

Neem de eerdere bedenkingen van de juryleden erbij (indien je tip 2 hebt toegepast).

- Begrijpen ze de titel?
- Waarom heet het boek *Ergens*? (Er zijn in het boek verschillende ergens: het ergens van de bergbeklimmer en zijn vrouw, het ergens van de berg en het ergens van Jijdaar en Jijdaar.)
- Kunnen de juryleden de verschillende ergens beschrijven? Wat vertelt de schrijfster ons? En wat vertelt ze niet?
- Welke rol spelen de tekeningen in het voorstellen van de ergens? (bergbeklimmer wereld: grijs, min of meer realistische afbeeldingen + kindertekeningen als het over zijn kinderjaren gaat; bergwereld: bijna foto van rots, donker; Jijdaarwereld: felle kleuren: geel, groen, rood, kinderlijke lijnstijl voor Jijdaars, kleervlakken zonder strakke markering voor achtergrond)
- Hoe passen de *ergens* samen? (geografisch: rond de berg; vormelijk: verschillende stijlen in één tekening samenbrengen)

OPDRACHT

Materiaal

- wit papier (A4 of A3, afhankelijk van individuele of groepsactiviteit)
- stiften/kleurpotloden

Laat de juryleden samen of apart de *ergens* tekenen op één blad.

- Waar bevinden ze zich ten opzichte van elkaar?
- Zien alle juryleden dezelfde kaart voor zich of niet?
- Hoe komt dat?
- Is er een *ergens* die op de onze lijkt? Welke en waarom?
- In welke *ergens* zouden de juryleden willen wonen? Of eens op bezoek gaan?
- Wat spreekt hen aan? Wat vinden ze minder leuk?

Stijl

Je kan enkele boeken van Joke meebrengen en die naast de andere boeken uit de selectie leggen.

- Hoe zouden de juryleden Jokes stijl omschrijven?
- Waaraan herken je een boek van Joke? Maak hierbij onderscheid tussen vormgeving en taal.

Taalspel

Joke van Leeuwen maakt mooi gebruik van taal en haar benoemende capaciteit. In een wereld die we kennen, stellen we ons daar geen vragen bij. Een tafel is een tafel en een boom een boom. Maar als we een vreemd woord horen, dan wordt het iets moeilijker. Plots kunnen we het niet meer koppelen aan een voorwerp of gegeven dat we kennen. Bespreek de passage uit het boek met het Hanneke en de genade (wanneer de Jijdaars de bergbeklimmer vinden).

- Hoe vonden de juryleden dit stukje?
- Waarom is het grappig?
- Zou het voor iedereen grappig zijn?
- Is het voor de Jijdaars grappig?

Laat de juryleden nu zelf voorbeelden maken.

- Stel dat de Jijdaars niet weten wat Liefde is, of Jaloezie, of Vrijheid. Welke voorwerpen zouden ze daar dan voor uitkiezen?
- En welk voorwerp zouden ze koppelen aan de namen van de juryleden? Wat is een Klaas, een Ali of een Eloïse?

Vormgeving

Ergens is geen gewoon leesboek.

- Hoe zouden de juryleden het omschrijven? Is het een prentenboek? Een strip?
- Wat is het voordeel om de tekst en tekeningen zo nauw met elkaar te laten samenwerken? Een goed voorbeeld is het plaatje waar de bergbeklimmer terug is en Hanneke zoveel vragen stelt dat ze over elkaar staan. Welk effect heeft dit? (Zo kan je je meteen voorstellen hoe dit overkomt op hem.)
- Werkt dit voor het boek?

Kleurgebruik

- Welke kleuren komen er in het boek voor? (grijs, groen, blauw, geel, rood, zwart, ...)
- Welke kleuren vallen op? (geel, blauw) Bij wie horen ze? (geel = Jijdaars, blauw = bergbeklimmer)
- Waarom is de bergbeklimmer blauw en zijn de Jijdaars geel? (blauw = de hemel, dus de berg; geel = geluk, vreugde)
- Welk gevoel krijg je van deze kleuren? (dromerig voor blauw, blij voor geel)
- Zijn de Jijdaars gelukkig?
- Wanneer ben je gelukkig?

- Denkt helpen dat je van alles het beste hebt?
- Zijn er nog andere trucjes?
- Is de bergbeklimmer gelukkig?

Perspectief

De illustraties spelen met perspectief. Soms zien we de wereld van boven en soms ondersteboven.

- Kunnen de juryleden voorbeelden vinden in het boek? (bovenaanzicht: val van de bergbeklimmer, Jijdaars vinden hem met lamp; ondersteboven: kennismaking Jijdaars en bergbeklimmer)
- Wat doet zo'n verandering van standpunt?
- Is dit belangrijk voor het verhaal?

Een heel bijzondere prent is die met de hand van de auteur.

- Wat gebeurt daar? (bergbeklimmer valt voor tweede keer, als hij op weg naar huis is)
- Waarom zien we een hand? (bergbeklimmer zal ergens buiten verhaal vallen, als auteur niet gauw een ergens bijtekent waar ie kan vallen; ingreep om verhaalwereld niet te doorbreken voor personage, maar tegelijk wel voor de lezer!)
- Van wie is die? (van Joke)
- Wat dachten de juryleden toen ze die hand zagen?

2. VERWERKING

De reis (thema)

De bergbeklimmer wil een reis maken. Net als andere avonturiers trekt hij erop uit om de berg die hij nog niet beklommen heeft te bestijgen. Mensen doen dit al eeuwenlang.

- Kennen de juryleden andere avonturiers? Echte en uit boeken? (Colombus, Neil Armstrong, Marco Polo, Robinson Crusoe, Phileas Fogg uit Reis rond de wereld in 80 dagen, Eddie Klei uit De Schat van Gruizelkaak, Tiuri in Brief voor de koning, ...)
- Zijn de juryleden zelf avontuurlijk? Naar welke plek zouden zij graag reizen?
- Reizen alle mensen graag? Tot welke groep behoort Hanneke in het boek?
- Kan je nog op andere manieren reizen dan zoals de bergbeklimmer? Met andere woorden, hoe kan je een reis maken zonder je huis te verlaten? (Je kan hier het bijzondere verhaal vertellen van Jacqui Kennu, een fotografe met pleinvrees, die 'foto's' van Google Streetview maakt.
http://www.standaard.be/cnt/dmf20170711_02967072)

Anders en eigen (thema)

De bergbeklimmer komt in een nieuwe wereld terecht wanneer hij van de berg waait.

- Kunnen de juryleden deze wereld beschrijven?
- Doet de wereld hen ergens aan denken? (visueel: oempaloempa's van Roald Dahl, kleurblokken uit eerste prentenboeken à la Bruna; ideologisch: communisme)
- Wat vinden ze goed aan de wereld? En wat niet?
- Wat vindt de bergbeklimmer van de wereld?

OPDRACHT

Materiaal

- voorwerpen van vroeger: telefoon met draaischijf, cassette, walkman of discman, koffiemolen, viewmaster, bikkels, dia, po, rozenkrans, vingerhoedje, flippo's, Belgische frank, griffel, floppy disk

Tip: je kan ook met afbeeldingen in plaats van voorwerpen werken. Of de kringwinkel checken!

Wanneer we in een nieuw land komen, lijkt het soms alsof we in een andere wereld zijn. Mensen eten andere dingen graag, hun kleren zien er anders uit en ze hebben andere voorwerpen in huis. Omdat de laatste jaren de wereld ook erg veranderd is, lijkt het soms of het verleden, en dat hoeft niet eens zo heel erg lang geleden te zijn, ook een andere wereld was. Breng een aantal voorwerpen van vroeger mee. Haal

ze één voor één tevoorschijn en laat de juryleden raden wat dit voorwerp is en waarvoor het dient of diende.

- Hoeveel voorwerpen kunnen ze raden?
- Hoe voelt het om een voorwerp vast te nemen waarvan je niet weet waarvoor het dient?
- Wat doe je als je zo'n voorwerp ziet? Ga je eraan ruiken, het betasten of erin bijten?
- Vergelijk met wat de Jijdaars in het boek doen. (besluipen, betasten, over hun hoofd trekken, op hun hoofd zetten, proberen opeten)
- Bij de voorwerpen voor de juryleden zeg je uiteindelijk wat het is. Kunnen de juryleden zich voorstellen dat er niemand was om het te zeggen? En dat ze dus zoals de Jijdaars alleen maar konden raden?
- Is dat een fijn gevoel?
- Hoe kan je dat oplossen?
- Wat is de oplossing in het boek? (alles is beste bij hen, dus hoef je niet naar de rest te kijken; ze mogen eigenlijk ook nergens aankomen)

Een ster (thema)

Ook de Jijdaars uit de andere wereld zijn onder de indruk van de bergbeklimmer, misschien nog meer dan de bergbeklimmer die vooral bedenkt hoe hij weer naar huis kan.

- Wat vinden zij van de bergbeklimmer?
- Hoe noemen ze hem? (een ster) Waarom? (de lamp op zijn hoofd)
- Is de bergbeklimmer een ster?
- Wat is een ster?
- Wanneer word je als mens een ster?

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.